

Prvním chatařem v Žiarské chatě v Západních Tatrách

Již několik let pořádá regionální organizace ČSnS v Liptovském Hrádku setkání turistů v Žiarské dolině s uctěním památky oběti této části Tater na symbolickém hřbitově. Zpočátku to byla regionální akce, která po dvou ročnicích přerostla do celospolkové a ta se letos bude konat již po páté. Zatím však na těchto setkáních nepadlo jméno člověka, lépe řečeno manželského páru, který se zasloužil o propagaci Žiarské chaty krátce po ukončení její vystavby, přežil neskonale útrapy za Slovenského národního povstání a na konci války. Jméno jediného chataře první Žiarské chaty - Vítězslava Šlampa a jeho manželky Věry. Dnes tento manželský pár žije pod štítu Vysokých Tater, i když se zdravotními problémy, a proto v neustálé péči některého ze svých tří dětí, a na mladé roky a chataření v Žiarské chatě vzpomínají spíš výjimečně.

Doba rozletu i STRÁDÁNÍ

Tatry učarovaly mnoha Čechům a Moravanům. A je jedno, jestli pocházeli z velkého města nebo malé vsy. Vítězslav Šlampa je Brňan, tam se 19. března 1914 narodil. Ze se zamiloval do hor, do jejich krásy drsné a něžné zároveň, za to snad může skauting. Byl ještě docela mladý chlapec, když se parta mladých skautů, mezi nimiž byl on i s bratrem Mojmir, z Brna vydávala na Oravu. Nebyla to žádná cesta rychlíkem, ale skauti si vždy pronajali tři vagóny tenkrát zvané dobytčáky a tam naložili kromě sebe stany, kotly, prostě vše potřebné. Z Oravy pak podnikali různé výlety a některé z nich směřovaly i do Roháčů. Ta monumentálnost hor, tak trochu připomínající kulisy divadelního jeviště, oba Šlampovy chlapece okouzila. Vítězslavovi bylo jen devatenáct, když spolu se starší sestrou Marií začali v roce 1933 chatařit na Zverovce. Pro úplnost je potřebné dodat, že tím vlastně též řešili svou existenci během těžké hospodářské situace, která byla v Československu v třicátých letech. Tu zimu byla Zverovka otevřena poprvé, do té doby byla přístupná turistům jen během letní sezony.

- Na to je otec moc pyšný,- připomíná syn Vítězslav Mgr. Peter Šlampa. - Do té doby se chata využívala jen přes letní sezonu a nikdo jaksí neměl odvahu tam zůstat i v zimě.

Když se však v následující léto vrátil chatařit na Zverovku profesor Otto Havelka, který byl také z Brna, Vítězslav se přesunul o pár kilometrů dál, do chaty pod Roháčem, kde pracoval jako pomocník chataře Vladimíra Čermáka. Potom krátce působil jako chatař v Oravicích, ale přišel povolávací rozkaz a musel nastoupit na základní vojenskou službu. Po dvou letech v uniformě snad původně chtěl zůstat v rodném Brně. Avšak touha vrátit se tam, kde cítil, jak voní jaro, tající sníh, volnost ptáků, kde se setkávala parta lidí stejně obdivujících

nekončící krásu přírody, byla silnější. Tak se v roce 1938 znova vydal do kraje, který již znal. K bratrovi Mojmir, který byl chatařem v Chatě pod Roháčem (1482 m).

Chatař to neznamena jen mít připravený čaj, popřípadě čisté lůžko pro náhodné

Se Zdeničkou před Žiarskou chatou

ho turistu a dál už sedět se založenými rukama. Chatař musí být muž mnoha físel, musí umět opravit spoustu maličkostí a být připraven vyhovět přání turistů, aby se ten zase vrátil a navíc o hezkých túrách a příjemné chatě referoval přátelům. Ze Slovenska mnoho turistů tehdy do Roháčů nemiřilo, většina hostů byla z Čech a Moravy, a tak se se svou reklamní kampaní - dala se Mojmirův propagační leták tak nazvat - orientovali spíš na tuto klientelu. V Žiarské dolině se díky mikulášskému odboru Klubu slovenských turistů a lyžařů a také díky obci Žiar, která poskytla část stavebního materiálu, právě končila výstavba nejmodernější

turistické chaty. Tehdy profesor Oldřich Nuska mladšímu z bratrů Šlampových nabídl místo chataře v Žiarské chatě. V jejím kamenném suterénu se nacházela lyžařna, velká pekařská pec a dvě společné noclehárny s 20 lůžky. Ve dvou nadzemních srubových patrech byla kuchyně, dvě jídelny a deset pokojů se třiceti lůžky. Voda tekla do chaty samospádem ze sběrné nádrže a na chatě se svítilo petrolejkami nebo tlakovými lampami. Z dnešního pohledu prostě romantika.

Právě v takové chatě začal svou éru chataře Vítězslav. Přitom k Mojmirovi pod Roháčem to měl v turistické terminologii "na skok", pouhé tři hodiny pěšky přes Smutné sedlo. Žiarská chata se brzy stala cílem nadšených turistů z Liptovského Mikuláše a Bratislavy, sem-tam také z jiných slovenských měst i přesto, že v mnohých zemích už vlály vlajky s hákovým křížem. Velký zájem o novou chatu podnítil Vítězslav, aby si ji vzal do pronájmu a nebyl jen zaměstnancem. Tehdy, bylo to v roce 1940, přišla za ním do Žiarské doliny brněnská láska, Věra Toušková, absolventka přírodovědné fakulty a studentka zeměměřičtví. Jenže vysoké školy byly zavřeny a tak druhou školu dostudovat nemohla. Postupně se z návštěvníků chaty vytvořil velký kolektiv přátel bez ohledu na národnost Ancho výrovnání. Všechny peníze, které mladí získali, vložili do zvelebování chaty a do zásob. Ale ani zde, 1325 metrů nad mořem, se nedalo vyhnout válečným událostem. Také proto, že mezi návštěvníky byli Židé a lidé pronásledovaní režimem. Mladomanželský pár však neuvážoval o vlastním nebezpečí a vlastně už od roku 1942 poskytoval lidem, kteří museli nosit

Davidovu hvězdu, buď zaměstnání a nebo úkryt.

- Mnohě jsme znali,- připomíná osmaosmdesátiletý Vítězslav Šlampa, -byli to turisté, lyžaři, naši věrní návštěvníci a přátelé. Byl jim zakázán vstup i do turistických objektů. Nedbali jsme na úřední zákazy a v kritických dobách, když se chystaly další transporty Židů do koncentračních táborů, jsme je ukrývali.

Ale ani v horách to nebylo tak jednoduché, znovu se však projevovalo sourozenecké pochopení. Jakmile byli pronásledovaní přátelé v ohrožení, vydali se přes Smutné sedlo do Tatliakovy chaty pod Roháčem, kde byl chatařem Mojmir Šlampa. Nejed-

byl Brňan Vítězslav Šlampa

celý majetek. Asi kilometr nad chatou jsme se skryli do vysoké kosodřeviny. Chtěli jsme se dostat na chatu pod Roháčem, ale přechod koncem doliny byl možný jen za tmy. Němci Žiarskou chatu vyrabovali a podpálili, kamenný suterén vyhodili do povětří. Náš přesun za tmy se podařil. Zanedlouho do Roháčské doliny přišly dva převážně ruské partyzánské oddíly, a protože jsem dobře znal tuto část hor, byl jsem jim užitečný. Ale soustředěný útok Němců na všechny partyzánské oddíly, které operovaly v tomto kraji, - bylo to 9. prosince - znamenal vypálení Zverovky a sousední hájenky. Tehdy byla už pořádná zima, víc než metr sněhu a nějaká cesta přes hřebeny by s dětmi nebyla možná. Zachránil nás bunkr, který jsme kdysi vybudovali. Ukryli jsme se v něm nejen my, ale také jsme poskytli azyl postřelenému partyzánovi a odtud jsme viděli, jak hoří chata pod Roháčem. Zú-

◀ *Ziarska chata v 1943*

▼ *Současná Ziarska chata*

nou se skupinky lidí ve vhodný čas přesouvaly jednou tam a zanedlouho zpět. Pro nehorší situace bratři prozřetelně vybudovali skrytý bunkr a navíc měli dobré spojení s kolegy-chataři ve Vysokých Tatrách a Malé Fatře. Mezi návštěvníky z celého Slovenska se našli obětivi lidé, kteří dokázali zabezpečit falešné doklady a popřípadě i možnost práce.

Jenže na Žiarské chatě mladí Šlampovi už nebyli sami. První přišla do rodiny Zden-

volává úžas odvaha Věry Šlampové žít s dvěma malými dětmi v horách, několik kilometrů od nejbližšího stavení "dole".

- *Mně to tenkrát tak nepřišlo, připomíná skromně sedmaosmdesátiletá pani Šlampová. - To jsme ještě netušili, co nás čeká v příštích dnech.*

Když bylo vyhlášeno Slovenské národní povstání, vyměnili posledních pár turistů partyzáni. Předpokládali totiž, že by se touto trasou mohlo přesunout německé vojsko ze severu, z Polska. V té době už Mojmir na chatě pod Roháčem nebyl, v roce 1943 dostal on i jeho sestra Marie zákaz pobytu v okrese Tvrdošín za přechovávání nežádoucích lidí na chatě. V Žiarské dolině se v roce 1944 zformoval 9. partyzánský oddíl Liptovský, který byl součástí partyzánské brigády Za svobodu Slovanů. Oddíl se 16. října podílel na několika akcích proti Němcům a gardistům. - *Navenek to vypadalo, že chatu zásobujeme na zimu, ale o to vůbec nešlo. Pro partyzány jsme z Mikuláše dováželi všechno potřebné. Ale nahoru přišli Němci. Vedli je gardisté, kteří dobře znali terén. Bylo to ráno 28. října 1944, kdy nás vzbudila kanonáda. Měli takovou převahu, že velení partyzánů se rozhodlo chatu obětovat a sami ustoupili výše do hor, aby oddíl nebyl zničen,* listuje ve vzpomínkách Vítězslav Šlampa a pokračuje: - *Zůstat na chatě, to by byla sebevražda, vždyť za spolupráci s partyzány se střílelo na místě. Byli jsme připraveni na nehorší - batohy s nejnnutnější výstrojí jsme měli stále připravené. Na cestu k chatě dopadaly miny, když jsme zadním vchodem opouštěli budovu. Za námi zůstalo naše obydlí a vlastně*

Šlampovi po válce ve Starém Smokovci

ka, za necelé dva roky Peter. (Byl jsem křtěn za Slovenského štátu v Paludzi, je to těsně u Liptovského Mikuláše a tak jsem byl Peter a ne Petr, připomíná Mgr. Šlampa.) Ještě dnes vy-

staly z ní jen tři kamenné komíny...

V bunkru zůstali Šlampovi s malými dětmi do 4. ledna, kdy se jim podařilo dostat se přes frontu ukrytí na koňském povoze. Tak v roce 1945 přijeli na Štrbské Pleso, kde jim poskytl střechu nad hlavou nájemce turistických zařízení Gustav Nedobří. Zanedlouho se Šlampova rodina opět rozrostla. Koncem dubna 1945 se narodila druhá dcera, které dali jméno Helena. Po válce se chtěl Vítězslav vrátit znovu do Žiarské doliny, dokonce sestavil i podnikatelský plán a měl smlouvu s Klubem slovenských turistů, ale sešlo z toho. Kvůli nařízení, že chaty v pohraničních oblastech musí zůstat zavřeny. Tak se aspoň na místa, kde celá rodina prožila bouřlivé dny, přišel s přáteli několikrát podívat.

Šlampovi zůstali žít pod Vysokými Tatrami. V následujících letech prošli několika zaměstnáními, přičemž nejdéle působili jako učitelé na Základní škole ve Starém a později v Dolním Smokovci. Ale to už by byla jiná kapitola jejich života.

Helena Mišková

Foto: archiv rodiny Šlampových